

**INTERNATIONAL SECURITY STUDIOS:
MANAGERIAL, ECONOMIC,
TECHNICAL, LEGAL, ENVIRONMENTAL,
INFORMATIVE AND PSYCHOLOGICAL ASPECTS**

**Georgian Aviation University
NGO «International Educators
and Scientists Foundation»**

**INTERNATIONAL SECURITY STUDIOS:
managerial, economic, technical, legal,
environmental, informative
and psychological aspects**

*international
collective
monograph*

Tbilisi, Georgia – 2023

УДК 327(100)-049.5

M 58

DOI 10.5281/zenodo.7825520

*Recommended for publication by the academic council of Georgian Aviation University
(protocol №. 16/23 dated 24.03.2023)*

Editorial committee:

Nika Tikanashvili, Dean of Engineering Faculty, Associate Professor, Aviation University of Georgia, (Tbilisi, Georgia); Georgian Aviation University (Tbilisi, Georgia);

Giorgi Evgenidze, Dean of Faculty of Business Administration, Georgian Aviation University (Tbilisi, Georgia);

Andro Maisuradze, Head of the scientific-Research Center, Professor, Georgian Aviation University (Tbilisi, Georgia);

Oleg Batiuk, Doctor of Law, Chairman of the Board of the NGO "IESF" (Kyiv, Ukraine);

Zinaida Smutchak, Doctor of Economic sciences, Professor, Professor of Department of Economics, Entrepreneurship and Management, Educational and Scientific Institute of Management and Psychology of State Higher Educational Institution «University of Educational Management», member of the supervisory board of the NGO "IESF" (Kyiv, Ukraine);

Olha Balynska, Doctor of Law, Professor, Vice-rector of Lviv State University of Internal Affairs (Lviv, Ukraine).

Reviewers:

Iryna Hora, Doctor of Legal Sciences, Professor, Professor National Academy of Security Service of Ukraine (Kyiv, Ukraine);

Robert Khachidze, Senior Scientist of Scientific-Research Center, Professor, Georgian Aviation University (Tbilisi, Georgia);

Oleksandr Komisarov, Doctor of Legal Sciences, Professor, Deputy Head of the Faculty of Combat-service activity of National guard of Ukraine of Kyiv Institute of the National Guard of Ukraine, colonel (Kyiv, Ukraine).

M 58 International security studios: managerial, economic, technical, legal, environmental, informative and psychological aspects. International collective monograph. Georgian Aviation University. Tbilisi, Georgia 2023. – 1438 p.

The collective monograph is the result of the generalization of the conceptual work of scientists who consider current topics from such fields of knowledge as: management, management, technical sciences, law, ecology, information sciences and psychological sciences through the prism of international security studies. Content-functional lines and the key direction of the study of psycho- and sociogenesis of personality in age and pedagogical dimensions through the prism of revitalization are highlighted by each researcher in the context of the implementation of an individual sub-theme.

For scientists, educational staff, PhD candidates, masters of educational institutions, university faculties, stakeholders, managers and employees of management bodies at various hierarchical levels, and for everyone, who is interested in current problems of management, technical sciences, law, ecology, information sciences and psychological sciences through the prism of international security studies.

ISSN 1512-4916

© Georgian Aviation University 2023;

© NGO " IESF " 2023;

© The collective of authors 2023.

КРИМІНАЛЬНЕ ПРОВАДЖЕННЯ ЩОДО ДІЯННЯ, КРИМІНАЛЬНА ПРОТИПРАВНІСТЬ ЯКОГО БУЛА ВСТАНОВЛЕНА ЗАКОНОМ, ЩО ВТРАТИВ ЧИННІСТЬ: PRO ET CONTRA

Iryna V. Hloviuk

Doctor of Law, professor,
Honored lawyer of Ukraine,
professor of Criminal Law Disciplines
Department, Institute of Law,
Lviv State University of Internal Affairs
irynavasgloviuk@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-5685-3702>

Анотація. Матеріал присвячено дослідженню питань кримінального провадження щодо діяння, кримінальна протиправність якого була встановлена законом, що втратив чинність, з урахування рішення КСУ України та змін до КПК України. Здійснено оцінку обґрунтованості виокремлення кримінального провадження щодо діяння, кримінальна протиправність якого була встановлена законом, що втратив чинність, як особливого провадження з позицій теорії та підстав диференціації та юридичної техніки. Також виокремлено проблемні питання регламентації цього провадження. Сформульовано пропозиції змін та доповнень до кримінального процесуального законодавства.

Аргументовано проблемність неврахування у жодній нормі проваджень щодо застосування примусових заходів медичного характеру і примусових заходів виховного характеру, у яких особа не має статусу підозрюваного та обвинуваченого. Зазначено, що недоречно як відмова від процесуальних прав тлумачиться не згода на закриття провадження за п. 4-1 ч. 1 ст. 284 КПК України, а відмова від закриття, форма якої не визначена нормативно. Доведено некоректність формулювання «Якщо судом не встановлено, що підозрюваним вчинено діяння, кримінальна протиправність якого була встановлена законом, що втратив чинність, суд постановляє ухвалу про закриття кримінального провадження з підстави, передбаченої пунктом 1 або 2 частини першої статті 284 цього Кодексу» з позицій альтернативи підстав й невизначеності умов закриття провадження; необґрунтованість положення стосовно обов'язковості зупинення судового розгляду. Указано на відсутність положення, що у разі, якщо під час кримінального провадження втратив чинність закон, яким встановлювалася кримінальна протиправність діяння, ухвала слідчого судді або суду про застосування тимчасового доступу до речей і документів та арешту майна (крім як з метою забезпечення збереження речових доказів) припиняє свою дію.

Ключові слова: кримінальне провадження, досудове розслідування, судове провадження, закриття кримінального провадження, прокурор, клопотання, слідчий суддя, суд, декриміналізація, підозрюваний, обвинувачений, диференціація кримінально-процесуальної форми, відкриття матеріалів, заходи забезпечення кримінального провадження.

Вступ. 10 річний досвід дії Кримінального процесуального кодексу України (дали – КПК України) демонструє, що одною з беззаперечних тенденцій розвитку кримінального процесуального законодавства є диференціація кримінально-процесуальної форми. Достатньо згадати спеціальне кримінальне провадження, дізнання, зміни у регламентації кримінального провадження щодо окремих категорій осіб, особливий режим досудового розслідування, судового розгляду в умовах воєнного стану, особливості співробітництва з Міжнародним кримінальним судом. Законом України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо закриття кримінального провадження у зв'язку з втратою чинності законом, яким встановлювалася кримінальна протиправність діяння» від 01 грудня 2022 року №2810-IX¹ було продовжено тенденцію диференціації кримінального провадження шляхом доповнення КПК України главою 36-1: «Кримінальне провадження щодо діяння, кримінальна протиправність якого була встановлена законом, що втратив чинність», яка складається з усього двох статей (особливості закінчення досудового розслідування та особливості судового провадження) та іншими нормами.

Загалом у доктрині кримінального процесу питання диференціації кримінального провадження розглядалися на різних рівнях: фундаментальному рівні дослідження теорії та підстав диференціації (В.М. Трофименко²) та дослідження окремих диференційованих проваджень (С.С. Аскеров, О.Г. Бабенко, О.Ф. Вакулєнко, Є.М. Гідулянова, В.О. Гринюк, І.В. Діков, М.М. Єфімов, В.А. Завтур, С.Ю. Задерейко, О.Л. Камінська, О.В. Капліна, О.В. Калінніков, В.В. Кириченко, С.О. Ковальчук, Г.Р. Крет, О.М. Крукевич, О.О. Лесяк, О.В. Малєнко, Р.В. Новак, В.В. Навроцька, О.О. Нагорнюк-Данилюк, Є.М. Пєліхос, С.В. Перепєлиця, В.В. Пєчко, Д.О. Пилипенко, О.М. Посвистак, В.В. Рогальська, В.В. Романюк, К.С. Рябченко, Г.Ю. Саєнко, Н.М. Сенченко, С.В. Свириденко, М.В. Сіроткіна, М.І. Смирнов, М.М. Таус, І.А. Тітко, Г.К. Тєтерятник, А.С. Трекке, Г.Є. Тюрін, Т.Г. Фоміна, П.В. Холодило, Д.О. Шумєйко та ін.).

Натєпер до диферєнційованого провадження відноситься і кримінальне провадження щодо діяння, кримінальна протиправність якого була встановлена законом, що втратив чинність. В силу новизни цієї форми спеціальним дослідженням вона не піддавалася (лише на рівні огляду цих змін³), хоча передумови її появи

---

¹ Закон України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо закриття кримінального провадження у зв'язку з втратою чинності законом, яким встановлювалася кримінальна протиправність діяння» від 01 грудня 2022 року №2810-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2810-20#Text>

² Трофименко В.М. Теоретичні та правові основи диференціації кримінального процесу України: дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.09. Харків, 2017. 437 с.

³ Гловюк І. Закриття кримінального провадження у зв'язку з втратою чинності законом, яким встановлювалася кримінальна протиправність діяння: новели КПК України. URL: <https://www.hsa.org.ua/lectors/glovyuk-iryna/articles/zakryttya-kryminalnogo-provadzhennya-u-zv-yazku-z-vtratoyu-chynnosti-zakonom-yakym-vstanovlyuvalasya-kryminalna-protypravnist-diyannya-novely-kpk-ukrayiny>

аналізувалися авторкою⁴, О.О. Торбасом, М.М. Стояновим, В.А. Завтуром⁵, а питання кримінального провадження у разі декриміналізації – авторкою⁶, І.В. Басистою⁷, О.М. Дроздовим⁸, В.В. Навроцькою⁹, Х. М. Павич¹⁰, С.В. Томиним¹¹.

Отже, метою цього дослідження є: 1) оцінка обґрунтованості виокремлення кримінального провадження щодо діяння, кримінальна протиправність якого була встановлена законом, що втратив чинність, як особливого провадження з позицій теорії та підстав диференціації та юридичної техніки; 2) виокремлення проблемних питань регламентації цього провадження; 3) формулювання пропозицій змін та доповнень до кримінального процесуального законодавства.

Кримінальне провадження щодо діяння, кримінальна протиправність якого була встановлена законом, що втратив чинність: обумовленість змін та доповнень.

Внесені до КПК України Законом України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо закриття кримінального провадження у зв'язку з втратою чинності законом, яким встановлювалася кримінальна протиправність діяння» від 01 грудня 2022 року №2810-IX зміни та доповнення були обумовлені рішенням КСУ, який 8 червня 2022 року в справі за конституційною скаргою Кротюка Олександра

⁴ Гловюк І. Повноваження суду першої інстанції щодо закриття кримінального провадження у зв'язку з декриміналізацією діяння: доктрина і практика. URL: <https://sud.ua/ru/news/blog/171051-povnovazhennya-sudu-pershoyi-instantsiyi-schodo-zakrittya-kriminalnogo-provadhennya-u-zvyazku-z-dekriminalizatsiyeyu-diyannya-doktrina-i-praktika>;

Гловюк І. Набрав чинності закон, яким скасована кримінальна відповідальність за діяння, вчинене особою: (не)конституційність або прогаліна? URL: <https://justtalk.com.ua/post/nabrav-chinnosti-zakon-yakim-skasovana-kriminalna-vidpovidalnist-za-diyannya-vchinene-osoboju-nekonstitutsijnist-abo-progalina>

⁵ Торбас О.О. Стоянов М.М. Завтур В.А. Закриття кримінального провадження у зв'язку із декриміналізацією кримінального правопорушення: аналіз рішення Конституційного Суду України у справі щодо презумпції невинуватості. Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство». 2022. №3. С. 262-268. DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2022.03.47>

⁶ Гловюк І.В. Щодо питання удосконалення моделі закриття кримінального провадження у судовому провадженні. *Питання боротьби зі злочинністю*. 2021. № 42. Том 1. С. 130-137 DOI: 10.31359/2079-6242-2021-42-130

⁷ Басиста І. Закриття кримінального провадження на підставі набуття чинності закону, яким скасовано кримінальну відповідальність за діяння, вчинене особою: окремі проблеми. *Вісник Львівського університету. Серія юридична*. 2020. Випуск 71. С. 108–121.

⁸ Дроздов О. Актуальні проблеми закриття кримінального провадження на досудовому розслідуванні в разі декриміналізації діяння. Кримінальний процес: сучасний вимір та перспективні тенденції : III Харків. кримінал. процесуал. полілог : присвяч. 90-річчю від дня народж. д-ра юрид. наук, проф., акад. НАПрН України Ю. М. Грошевого (м. Харків, 10 листоп. 2021 р.) / ред.-кол.: О. В. Капліна, В. І. Маринів, О. Г. Шило. Харків : Право, 2022. С. 129-133.

⁹ Навроцька В. В. Конкуренція між не реабілітуючими підставами закриття кримінального провадження (припинення кримінального переслідування). *Соціально-правові студії*. 2020. Випуск 2 (8). С. 89-96.

¹⁰ Павич Х. М. Закриття кримінального провадження судом першої інстанції: дис... канд. юрид. наук, спец.: 12.00.09 - кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність. Львів: Львівський нац. ун-т ім. І. Франка, 2018. 291 с.

¹¹ Томин С.В. Реалізація окремих засад кримінального провадження у випадку його закриття у зв'язку з декриміналізацією діяння. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2014. Вип. 2 (5). С. 306-316.

Володимировича щодо відповідності Конституції України (конституційності) п. 4 ч. 1. статті 284 Кримінального процесуального кодексу України (КПК України) (справа щодо презумпції невинуватості) № 3-р(П)/2022 визнав таким, що не відповідає Конституції України (неконституційним), п. 4 ч. 1 ст. 284 КПК України (станом на ту дату цей пункт як підставу закриття кримінального провадження передбачав: «набрал чинності закон, яким скасована кримінальна відповідальність за діяння, вчинене особою»). Судячи з тексту рішення, мотивами скарги були такі: припис «порушує презумпцію невинуватості особи, дозволяючи закривати кримінальне провадження щодо підозрюваного чи обвинуваченого без <...> належного доведення та встановлення дійсності самого факту первинного вчинення відповідного діяння особою, а також <...> без згоди на здійснення такого закриття самою особою, порівняно із випадками закриття кримінального провадження, що здійснюються згідно вимог пункту 1 частини другої та частини восьмої статті 284 КПК України».

КСУ, визнаючи це положення КПК України неконституційним, сконцентрувався, по суті, на двох групах аргументів стосовно: (1) презумпції невинуватості та (2) процесуального механізму закриття кримінального провадження.

Щодо презумпції невинуватості, КСУ наголосив на таких аспектах: метою принципу презумпції невинуватості є захист особи, стосовно якої здійснюється / здійснювалося кримінальне провадження, від будь-яких виявлених у зв'язку з цим форм осуду від публічної влади, унаслідок чого піддано сумніву непричетність такої особи до вчинення кримінального правопорушення, доки її вину не буде доведено в законному порядку і встановлено обвинувальним вироком суду; приписи ст. 1, 3, 8, 62 Конституції України у їх взаємозв'язку вказують на позитивний обов'язок держави забезпечувати дотримання презумпції невинуватості особи на всіх стадіях кримінального провадження та після його завершення аж до спростування такої презумпції в законному порядку судом лише в обвинувальному вирокі (п. 2.2.); презумпція невинуватості є не лише обов'язковим елементом реалізації конституційного права на судовий захист, без якого справедливий судовий розгляд неможливий, а й важливою конституційною гарантією, яка потребує справедливого судового розгляду й ефективного судового захисту. Зазначене обумовлює потребу в забезпеченні особі можливості висловлювати позицію стосовно своєї невинуватості, доводити цю позицію в судовому порядку, інакше будуть порушені основні засади судочинства, зокрема визначені частиною другою статті 129 Конституції України (п. 2.3.); закриття кримінального провадження стосовно особи без її на те згоди та ефективного судового захисту, внаслідок чого залишається сумнів у невинуватості особи, унеможливлення реабілітації особи після такого закриття є порушенням конституційного права на судовий захист (п. 2.3.)¹².

---

¹² Рішення Конституційного Суду України за конституційною скаргою Кротюка Олександра Володимировича щодо відповідності Конституції України (конституційності) п. 4 ч. 1. статті 284 Кримінального процесуального кодексу України (КПК України) (справа щодо презумпції невинуватості) № 3-р(П)/2022 від 08 червня 2022 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v003p710-22#Text>

Наявний на той час процесуальний механізм, який не враховував волевиявлення підозрюваного / обвинуваченого у разі незгоди з закриттям кримінального провадження з цієї підстави, КСУ було оцінено саме у аспекті декриміналізації діяння, а саме: правомірною (легітимною) метою оспорюваного припису ст. 284 Кодексу є припинення кримінального переслідування стосовно особи за діяння, яке перестало бути суспільно небезпечним і більше не є злочином відповідно до законодавства про кримінальну відповідальність, що за загальним правилом має виключати продовження кримінального провадження й узгоджується з принципами зворотної дії в часі більш м'якого кримінального закону та *nullum crimen, nulla poena sine lege*. Водночас закриття кримінального провадження має бути здійснене з дотриманням як указаних принципів, так і інших конституційних принципів та прав, зокрема принципу презумпції невинуватості, прав на повагу до людської гідності, на судовий захист (п. 3); п. 4 ч. 1 ст. 284 Кодексу визначає nereабілітаційну підставу для закриття кримінального провадження, яка в контексті наявного національного юридичного регулювання та правозастосування спричиняє несприятливі наслідки для репутації, честі, гідності особи, стосовно якої відбулося таке закриття, і це певно вказує на ставлення публічної влади до такої особи як до винної, але без обвинувального вироку суду. Тому закриття кримінального провадження на стадії досудового розслідування за nereабілітаційною підставою, визначеною оспорюваним приписом ст. 284 Кодексу, зумовлює закономірний сумнів у невинуватості особи, стосовно якої у такий спосіб закрито кримінальне провадження, негативно впливає на її репутацію, честь та гідність, а також спричиняє суперечливе сприйняття такої особи в суспільстві (п. 3.1.); особі, стосовно якої закрито кримінальне провадження за визначеною оспорюваним приписом ст. 284 Кодексу nereабілітаційною підставою, має бути гарантоване право на ефективний судовий захист, що полягає в можливості звернутися до суду щодо перевірки та оцінки законності й обґрунтованості ухвалених у кримінальному провадженні процесуальних рішень, у яких зафіксовано висунуті стосовно особи підозру, обвинувачення у кримінальному правопорушенні. Суд у разі встановлення фактів, що підтверджують незаконність і необґрунтованість кримінального переслідування особи, має розв'язати питання про реабілітацію, тобто захист репутації, честі та гідності особи, які були зневажені неправомірними підозрою, обвинуваченням, відновлення її порушених прав, відшкодування заподіяної шкоди. Натомість Кодекс не містить механізму, який дозволив би спростувати сумніви в невинуватості особи, стосовно якої закрито кримінальне провадження на підставі п. 4 ч. 1 ст. 284 Кодексу, і зобов'язує прокурора здійснити таке закриття без згоди зазначеної особи, навіть коли вона перебуває у статусі підозрюваного, не допускаючи продовження кримінального провадження за будь-яких обставин (п. 3.2.); згідно з принципом верховенства права надання згоди особою на закриття стосовно неї кримінального провадження у зв'язку з декриміналізацією діяння обов'язкове, оскільки це є умовою здійснення її права викласти свою позицію стосовно власної невинуватості. Відсутність такої можливості не

забезпечує дотримання основних конституційних засад, які поширюються й на кримінальне провадження, а саме рівності перед судом і законом, змагальності сторін і свободи в поданні ними суду своїх доказів і в доведенні перед судом їх переконливості, а отже, призводить до порушення права на судовий захист. Водночас урегулювання в Кодексі (п. 16 ч. 3 ст. 42, ст. 303, 304) питання оскарження рішення, дій і бездіяльності прокурора не гарантує захисту презумпції невинуватості, не надає можливості здійснити вказане оскарження щодо підстави такого закриття, щоб не залишався сумнів у непричетності особи, стосовно якої воно відбулося, до вчинення декриміналізованого діяння (п. 3.2)¹³.

Аргументація рішення загалом зазнала різних оцінок, які торкалися насамперед презумпції невинуватості. Зокрема, Є. Крапивін пише, що можна погодитися з висновком КСУ про невідповідність Конституції України дієприкметникового звороту доконаного виду «діяння, вчинене особою», проте аргументація рішення через *de facto* оцінку суспільством репутації особи, стосовно якої закрито кримінальне провадження без її згоди і яка не мала можливості висловити аргументи стосовно своєї винуватості, на мій погляд, хибна. Проблема не в конституційності юридичного механізму закриття кримінального провадження у зв'язку з декриміналізацією діяння, а в мовній конструкції, що вживається в Кодексі¹⁴. О.О. Торбас, М.М. Стоянов, В.А. Завтур, натомість, зазначають про те, що використане законодавцем формулювання «вчинене особою» не обов'язково вказує на причетність конкретної особи до кримінального правопорушення. Вносячи відомості в ЄРДР та починаючи досудове розслідування, працівники правоохоронних органів презюмують наявність кримінального правопорушення. Обов'язковим елементом складу кримінального правопорушення є суб'єкт. Тому, презюмуючи наявність кримінального правопорушення, передбачається, що його вчинила певна особа (або група осіб), яка на даному етапі досудового розслідування ще може бути не встановлена. На момент декриміналізації така особа все ще може бути не встановлена, але це не перешкоджає закриттю кримінального провадження за даною підставою. Формулювання «за діяння, вчинене особою» лише констатує обов'язкову наявність суб'єкта у будь-якому кримінальному правопорушенні, в іншому ж випадку, таке кримінальне провадження повинно закриватися за п. 2 ч. 1 ст. 284 КПК України¹⁵. Думка, раніше викладена авторкою, полягає у тому, що

---

¹³ Рішення Конституційного Суду України за конституційною скаргою Кротюка Олександра Володимировича щодо відповідності Конституції України (конституційності) п. 4 ч. 1. статті 284 Кримінального процесуального кодексу України (КПК України) (справа щодо презумпції невинуватості) No 3-р(П)/2022 від 08 червня 2022 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v003p710-22#Text>

¹⁴ Крапивін Є. Чи дійсно закриття кримінального провадження у зв'язку з декриміналізацією діяння порушує презумпцію невинуватості? (рішення КСУ №3-П(П)/2022). URL: <https://justtalk.com.ua/post/chi-dijsno-zakrittya-kriminalnogo-provadhennya-u-zvyazku-z-dekriminalizatsieyu-diyannya-porushue-prezumptsiyu-nevinuvatosti-rishennya-ksu-3-rii2022>

¹⁵ Торбас О.О., Стоянов М.М., Завтур В.А. Закриття кримінального провадження у зв'язку із декриміналізацією кримінального правопорушення: аналіз рішення Конституційного суду

зворот «діяння, вчинене особою» (що, як сказано в рішенні, «фактично вказує на беззаперечну винуватість такої особи у вчиненні діяння, яке до його декриміналізації вважалося кримінальним правопорушенням»). Водночас це формулювання, хоча і не ідеально виписане, проте не стосується безпосередньо презумпції невинуватості, адже йдеться про «діяння, вчинене особою». Таке формулювання дає можливість закрити провадження й тоді, коли жодну особу не повідомлено про підозру і тому питання презумпції невинуватості взагалі не виникає; окрім того, вчинення діяння особою свідчить лише про те, що суб'єктом кримінального правопорушення є особа (і до речі, у визначенні кримінального правопорушення у ст. 11 КК України йдеться про суспільно небезпечне винне діяння (дія або бездіяльність), вчинене суб'єктом кримінального правопорушення, але це визначення модельне і теж не викликає питань з погляду презумпції невинуватості). Для КПК України формулювання «суб'єктом кримінального правопорушення» було б неправильне, адже кримінальне провадження починається щодо особи з 11-річного віку і навіть стосовно особи, яка вчинила діяння в стані неосудності¹⁶.

У аспекті механізму закриття провадження, то він, дійсно, мав серйозні вади, про що вже неодноразово наголошувалося у доктрині, починаючи навіть з питання правової природи декриміналізації як підстави закриття кримінального провадження¹⁷. О.О. Торбас, М.М. Стоянов, В.А. Завтур висловлюють цікаву думку, що сама по собі декриміналізація не є однорідною правовою процедурою і фактично має тягнути за собою різні правові наслідки, моделюючи дві ситуації. Перша ситуація: Верховною Радою України приймається закон, яким виключається кримінальна відповідальність за окремі кримінальні правопорушення. На момент набрання чинності закону кримінальне провадження повинно бути закрито на виконання засади *nulla poena sine lege* (немає покарання без закону, який його передбачає). Такий вид декриміналізації є яскравим прикладом nereабілітуючої підстави закриття кримінального провадження, адже в момент вчинення протиправних дій особа діяла всупереч чинному кримінальному законодавству, тобто реально вчиняла злочин, і лише зміна позиції законодавця дозволяє особі уникнути кримінальної відповідальності (за умови, що винуватість особи була би доведена). Друга ситуація: Конституційний Суд України визнає неконституційним окреме положення КК України, таким чином декриміналізуючи його тим самим фактично стверджує, що така норма була неконституційною з самого початку її

України у справі щодо презумпції невинуватості. *Аналітично-порівняльно правознавство*. 2022. №3. С. 262-268. DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2022.03.47>. С. 265

¹⁶ Гловюк І. Набрав чинності закон, яким скасована кримінальна відповідальність за діяння, вчинене особою: (не)конституційність або прогалина? URL: <https://justtalk.com.ua/post/nabrav-chinnosti-zakon-yakim-skasovana-kriminalna-vidpovidalnist-za-diyannya-vchinene-osoboyu-nekonstitutsijnist-abo-progalina>

¹⁷ Гловюк І. Повноваження суду першої інстанції щодо закриття кримінального провадження у зв'язку з декриміналізацією діяння: доктрина і практика. URL: <https://sud.ua/ru/news/blog/171051-povnovazhennya-sudu-pershoyi-instantsiyi-schodo-zakrittya-kriminalnogo-provadzhennya-u-zvyazku-z-dekriminalizatsiyeyu-diyannya-doktrina-i-praktika>

існування. Відповідно особа, яка підозрюється чи обвинувачується у такому кримінальному правопорушенні, жодних незаконних дій не вчиняла. Тобто декриміналізація КСУ має ретроспективний характер, адже декриміналізує діяння з моменту існування відповідної норми, а Верховна Рада України декриміналізує норму вже постфактум, а тому ретроспективного характеру не має. Отже, закриття кримінального провадження через декриміналізацію кримінального правопорушення Верховною Радою України – не реабілітуюча підстава закриття, а декриміналізація Конституційним Судом України – реабілітуюча, адже неконституційною визнається норма протягом всього часу її існування¹⁸. Без сумніву, доктрина та практика мала б врахувати такий підхід, проте, ВП ВС визнала, що дія чи бездіяльність перестають вважатися злочином як на підставі закону про скасування кримінальної відповідальності, так і у зв'язку з прийняттям Конституційним Судом України рішення про неконституційність норми КК, що встановлювала цю відповідальність»¹⁹. О.М. Дроздов відмітив, що з положень ст. 62 Конституції України та ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод з урахуванням відповідної практики ЄСПЛ випливає, що під час такого закриття кримінального провадження в КПК слід передбачити, що має бути отримана поінформована письмова згода підозрюваного із роз'ясненням йому не лише кримінальних процесуальних наслідків такого рішення, а й інших правових наслідків (обмеження щодо роботи в поліції, нотаріусом тощо), що має бути підтверджено матеріалами кримінального провадження. Формальне отримання від підозрюваного «не заперечую» щодо закриття кримінального провадження є явно недостатнім. Інакше є підстави вважати, що порушується принцип презумпції невинуватості в розумінні положень ст. 62 Конституції України та ст. 6 Конвенції з урахуванням релевантної практики ЄСПЛ внаслідок такого закриття кримінального провадження, але не тому, що за особою, стосовно якої закрито провадження, фактично залишається неспростовний кримінально-процесуальний статус підозрюваного, а тому, що матиме місце поводження з нею як із винуватою, вина якої у вчиненні кримінального правопорушення не встановлена обвинувальним вироком суду, що набрав законної сили²⁰.

Разом з тим, на переконання авторки, основна проблема була у відсутності механізму процесуальних гарантій для підозрюваного, обвинуваченого при застосуванні такої підстави закриття кримінального провадження, як набрання

---

¹⁸ Торбас О.О., Стоянов М.М., Завтур В.А. Закриття кримінального провадження у зв'язку із декриміналізацією кримінального правопорушення: аналіз рішення Конституційного суду України у справі щодо презумпції невинуватості. Аналітично-порівняльно правознавство. 2022. №3. С. 262-268. DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2022.03.47>. С. 266

¹⁹ ЄДРСР, URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/94264631>

²⁰ Дроздов О. Актуальні проблеми закриття кримінального провадження на досудовому розслідуванні в разі декриміналізації діяння. Кримінальний процес: сучасний вимір та перспективні тенденції : III Харків. кримінал. процесуал. полілог : присвяч. 90-річчю від дня народж. д-ра юрид. наук, проф., акад. НАПрН України Ю. М. Грошевого (м. Харків, 10 листоп. 2021 р.) / ред- кол.: О. В. Капліна, В. І. Маринів, О. Г. Шило. – Харків : Право, 2022. С. 129-133. С. 133

чинності законом, яким скасована кримінальна відповідальність за діяння, вчинене особою. Предметом оцінки КСУ стала більшою мірою саме наявність прогалини в процесуальному механізмі закриття кримінального провадження за п. 4 ч. 1 ст. 284 КПК України, який не має процесуальних гарантій для підозрюваного, обвинуваченого. Це відзначив сам КСУ у п. 3.1, 3.2 мотивувальної частини і в резолютивній частині рішення ...»²¹.

Надалі, на виконання рішення КСУ, було зареєстровано проєкт Закону 7630 від 02.08.2022²² «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо закриття кримінального провадження в зв'язку з декриміналізацією діяння». Він і був пізніше прийнятий як Закон, проте, зміст істотно трансформувався.

У проєкті було запропоновано:

- ст. 284 КПК України доповнити пунктом: «4-1) втратив чинність закон, яким встановлювалася кримінальна протиправність діяння, у вчиненні якого підозрюється чи обвинувачується особа»;

- передбачити у тій же статті, що «Закриття кримінального провадження або ухвалення вироку з підстав, передбачених пунктом 4-1 частини першої цієї статті або пунктом 1 частини другої цієї статті, не допускається, якщо підозрюваний, обвинувачений проти цього заперечує»;

- статтю 374 КПК України доповнити положенням: «У разі ухвалення обвинувального вироку щодо особи, яка заперечує проти закриття кримінального провадження на підставі пункту 4-1 частини першої статті 284 цього Кодексу, суд звільняє її від покарання».

Формулювання підстави у прийнятому тексті є іншим: «4-1) втратив чинність закон, яким встановлювалася кримінальна протиправність діяння», хоча в обох редакціях формулювання не суперечать презумпції невинуватості. Слід відмітити, що Головне науково-експертне управління має зовсім інше бачення стосовно редакції пункту, яка первинно була у проєкті: «Доповнення ч. 1 ст. 284 КПК новим п. 4-1, положеннями якого передбачатиметься, що кримінальне провадження закривається в разі, якщо втратив чинність закон, яким встановлювалася кримінальна протиправність діяння, у вчиненні якого підозрюється чи обвинувачується особа, не усуває тих об'єктивних чинників, які лягли в основу визнання п. 4 ч. 1 ст. 284 КПК КСУ неконституційним. Тому, п. 4-1 ч. 1 ст. 284 КПК в редакції проєкту також може бути визнаний таким, що не відповідає Конституції України»²³. З цим неможливо погодитись, адже «діяння, вчинене особою» не тотожне діянню «у вчиненні якого підозрюється чи обвинувачується особа», адже друге пов'язано з наявністю процесуальних

²¹ Гловок І. Набрал чинності закон, яким скасована кримінальна відповідальність за діяння, вчинене особою: (не)конституційність або прогалина? URL: <https://justtalk.com.ua/post/nabrav-chinnosti-zakon-yakim-skasovana-kriminalna-vidpovidalnist-za-diyannya-vchinene-osoboju-nejkonstitutsijnist-abo-progalina>

²² Проєкт Закону 7630 від 02.08.2022. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/40182>

²³ Науково-експертний висновок (Перше читання) (10.08.2022). URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/pubFile/1434267>

рішень у кримінальному провадженні, які ніяк не ставлять під сумнів та не спростовують презумпцію невинуватості.

Крім того, було висловлено зауваження, що «запропонована редакція в частині слів «втратив чинність закон, яким встановлювалася кримінальна протиправність діяння» містить ознаки правової невизначеності, оскільки чітко не вбачається, чи для виконання зазначеної умови повинен втратити чинність КК України в цілому, чи закон, яким до нього вносилися відповідні зміни, якими встановлювалася кримінальна протиправність, чи окрема стаття КК України»²⁴.

Разом з тим, слід визнати нелогічність положення проекту, що у разі ухвалення обвинувального вироку щодо особи, яка заперечує проти закриття кримінального провадження, суд звільняє її від покарання, адже звільнити від покарання можна тоді, коли винуватість особи вчиненні діяння доведена, а якщо діяння декриміналізовано, то про яку винуватість можна говорити?

Мала місце й неузгодженість п. 2 ч. 3 ст. 314 та абз. 2 ч. 7 ст. 284 КПК (в редакції проекту). Адже, в ст. 314 КПК (в редакції проекту) йдеться про *право* суду закрити кримінальне провадження на підставі п. 4-1 ч.1 ст. 284 КПК (в редакції проекту), тоді як в абз. 2 ч. 7 ст. 284 КПК (в редакції проекту) передбачено *обов'язок* суду постановити ухвалу про закриття кримінального провадження²⁵.

Ще одним важливим аспектом є те, що Закон України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо закриття кримінального провадження у зв'язку з втратою чинності законом, яким встановлювалася кримінальна протиправність діяння» від 01 грудня 2022 року №2810-IX було прийнято вже після того, як минули 3 місяці з дня ухвалення Рішення КСУ. Відтак, виникла проблема долі таких кримінальних проваджень. Релевантна судова практика вже аналізувалася, і було висловлено пропозицію що правильним до внесення змін до КПК України, буде закриття кримінального провадження за п. 1 ч. 1 ст. 284 КПК України²⁶.

Кримінальне провадження щодо діяння, кримінальна протиправність якого була встановлена законом, що втратив чинність, та диференціація кримінально-процесуальної форми.

Ускладнення відносин, які є предметом кримінально-процесуального регулювання, беззаперечно призводять до диференціації кримінально-процесуальної форми. Разом з тим, не будь-яка диференціація потребує виокремлення особливого порядку кримінального провадження. У КПК України

---

²⁴Зауваження Головного юридичного управління до проекту Закону України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо закриття кримінального провадження у зв'язку з втратою чинності законом, яким встановлювалася кримінальна протиправність діяння»

²⁵ Науково-експертний висновок (Перше читання) (10.08.2022). URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/pubFile/1434267>

²⁶ Глов'юк І.В. Закриття кримінального провадження у зв'язку з декриміналізацією діяння: нові питання. Сучасні тенденції розвитку криміналістики та кримінального процесу в умовах воєнного стану: тези доп. Між-народної наук.-практ. конф. (м. Харків, 25 листоп. 2022 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2022. С. 136-140. С. 139

натепер кримінальне провадження щодо діяння, кримінальна протиправність якого була встановлена законом, що втратив чинність, виділено як особливий порядок кримінального провадження у окремії глави глава 36-1, хоча певні норми містяться також у ст. 284 КПК України (і не тільки підстава закриття кримінального провадження) та ст. 132 КПК України. З урахуванням доктрини кримінального процесу, слід ідентифікувати, чи обумовлене таке нормативне розуміння природи такого провадження та таке його нормативне оформлення.

Як пише у фундаментальній праці з питань диференціації кримінально-процесуальної форми В.М. Трофименко, диференціація являє собою форму спеціалізації, сутність якої полягає у розгалуженні загального порядку регулювання суспільних відносин на певні напрями, гілки, що набувають істотної специфіки, своєрідних ознак, сукупність яких дозволяють констатувати диференціацію²⁷. Слід повністю підтримати думку стосовно істотної специфіки порядку регулювання, щоб констатувати диференціацію. Автором виділено три групи критеріїв диференціації кримінальної процесуальної форми: 1) матеріальний (кримінально-правовий); 2) процесуальний; 3) кримінологічний²⁸. *За матеріальним (кримінально-правовим) критерієм* диференціація кримінальної процесуальної форми здійснюється залежно від диференціації кримінального законодавства, що знаходить свій прояв у: а) встановленні різного порядку досудового розслідування і судового провадження у кримінальних провадженнях по злочинах і проступках; б) залежності складу суду, який розглядає кримінальне провадження, від можливого покарання, визначеного санкцією статті кримінального закону, за якою кваліфіковано злочин (одноособовий; колегіальний; суд присяжних); в) встановленні диференційованих порядків досудового розслідування і судового розгляду залежно від поділу злочинів за ступенем їх суспільної небезпеки; г) встановленні диференційованого порядку досудового розслідування залежно від кваліфікації злочину²⁹. У досліджуваному провадженні цей критерій незастосовний, адже йдеться про ситуацію, коли діяння декриміналізовано.

Сутність *процесуального критерія* диференціації кримінальної процесуальної форми складають наступні обставини: а) особливі властивості суб'єкта, який вчинив суспільно небезпечне діяння, що знаходить свій прояв у нормативному закріпленні особливостей порядку здійснення кримінального провадження, які відрізняються від загального порядку; б) визнання підозрюваним, обвинуваченим своєї вини, за умови якого, а також дотримання інших передбачених законом правил застосовується особливий порядок кримінального провадження, що здійснюється на підставі угоди про визнання винуватості; в) ступінь співвідношення у провадженні державно-владного начала

²⁷ Трофименко В.М. Теоретичні та правові основи диференціації кримінального процесу України: дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.09. Харків, 2017. 437 с.С. 186

²⁸ Трофименко В.М. Теоретичні та правові основи диференціації кримінального процесу України: дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.09. Харків, 2017. 437 с.С. 229

²⁹ Трофименко В.М. Теоретичні та правові основи диференціації кримінального процесу України: дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.09. Харків, 2017. 437 с. С. 229

та приватного інтересу, що виступає критерієм для встановлення особливостей процесуальної форми кримінального провадження у формі приватного обвинувачення; г) вчинення кримінального правопорушення в обмеженому просторі, який є територією України і у якому відсутні органи державної влади, уповноважені здійснювати кримінальне провадження³⁰. Навіть при тому, що на момент підготовки цитованої дисертації досліджуваного провадження у системі кримінального процесу не існувало, видно, що для диференціації виокремлено більш істотну специфіку проваджень, аніж зараз має кримінальне провадження щодо діяння, кримінальна протиправність якого була встановлена законом, що втратив чинність.

Кримінологічний критерій, на думку В.М. Трофименка, полягає, перш за все, у встановленні особливих (диференційованих) порядків здійснення кримінального провадження у зв'язку із існуванням *особливих правових режимів*, що діють у місці проведення досудового розслідування і судового провадження. В умовах чинного законодавства України такі особливі правові режими можуть характеризуватися як воєнний, надзвичайний стан або проведення антитерористичної операції³¹. За цим критерієм диференціація процесуальної форми здійснюється також і у випадку наявності таких особливостей обстановки здійснення кримінального провадження, що об'єктивно обумовлюють необхідність застосування правового режиму винятків, тобто передбачення істотних особливостей порядку здійснення досудового розслідування та судового розгляду, що становлять виняток із загального, ординарного порядку: здійснення спеціального досудового розслідування та судового розгляду, кримінального провадження, під час якого до його учасників застосовуються заходи безпеки, а також кримінального провадження, яке містить відомості, що становлять державну таємницю³². Слід визнати, що раніше авторкою висловлювалася думка, що виділені автором ознаки цього критерію не дозволяють його ґрунтовно розмежувати із процесуальним критерієм, враховуючи, що кримінологічний критерій пов'язується із особливим правовим режимом³³, проте, для даного дослідження важливо те, що автором виділено наявність «таких особливостей обстановки здійснення кримінального провадження, що об'єктивно обумовлюють необхідність застосування правового режиму винятків, тобто передбачення істотних особливостей порядку здійснення досудового розслідування та судового розгляду, що становлять виняток із

---

³⁰ Трофименко В.М. Теоретичні та правові основи диференціації кримінального процесу України: дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.09. Харків, 2017. 437 с. С. 230

³¹ Трофименко В.М. Теоретичні та правові основи диференціації кримінального процесу України: дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.09. Харків, 2017. 437 с. С. 230

³² Трофименко В.М. Теоретичні та правові основи диференціації кримінального процесу України: дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.09. Харків, 2017. 437 с. С. 231

³³ Гловюк І.В. Фундаментальне дослідження теоретичних та правових основ диференціації процесуальної форми у кримінальному судочинстві. Вісник Південного регіонального центру Національної академії правових наук України. 2017. №10. С. 251-254. С. 254

загального, ординарного порядку»³⁴, тобто правовий режим винятків, зумовлений об'єктивними факторами процесуального характеру. Без сумніву, істотність винятків є поняттям оцінним, проте, у порівнянні з іншими наведеними В.М. Трофименком в якості прикладів провадженнями, можна оцінити з цих позицій кримінальне провадження щодо діяння, кримінальна протиправність якого була встановлена законом, що втратив чинність.

Чинна редакція глави 36-1 КПК України регламентує: особливості закінчення досудового розслідування та особливості судового провадження. Розглядаючи закінчення досудового розслідування, зазначимо, що, дійсно, передбачено таке процесуальне рішення прокурора, як клопотання прокурора про закриття кримінального провадження, і ця форма закінчення досудового розслідування не згадана у ст. 283 КПК України (хоча наявна за п. 3-1 ч. 1 ст. 284 КПК України). У силу цього зміст клопотання є специфічним, хоча й за пунктами ст. 479-1 КПК України, крім п. 6 (обставини, які свідчать, що кримінальне провадження підлягає закриттю у зв'язку з втратою чинності законом, яким встановлювалася кримінальна протиправність діяння) є практично тотожним клопотанню прокурора про звільнення від кримінальної відповідальності. Надання доступу до матеріалів здійснюється у порядку, передбаченому статтею 290 КПК України, і у частині сторони обвинувачення специфіки тут немає. Одночасно з переданням клопотання про закриття кримінального провадження до суду прокурор зобов'язаний надати копію клопотання підозрюваному, його захиснику, що є специфічним, адже у ст. 287 КПК України такої вимоги немає.

Особливості судового провадження, хоча це прямо і не прописано, торкаються усіх стадій судового провадження. Частина 1 ст. 479-2 КПК України прямо передбачає: Суд здійснює судові провадження щодо діяння, кримінальна протиправність якого була встановлена законом, що втратив чинність, у загальному порядку, передбаченому цим Кодексом, з урахуванням особливостей, визначених цією статтею. Відповідно, особливості у ситуації звернення з клопотанням прокурора мають виключно підсумкові рішення та підстави їх постановлення (за відсутності згоди підозрюваного на закриття кримінального провадження з підстави, передбаченої пунктом 4-1 частини першої статті 284 КПК України, та в разі, якщо судом встановлено вчинення ним діяння, кримінальна протиправність якого була встановлена законом, що втратив чинність, суд постановляє ухвалу про закриття кримінального провадження з підстави, передбаченої пунктом 1-2 частини другої статті 284 КПК України. Якщо судом не встановлено, що підозрюваним вчинено діяння, кримінальна протиправність якого була встановлена законом, що втратив чинність, суд постановляє ухвалу про закриття кримінального провадження з підстави, передбаченої пунктом 1 або 2 частини першої статті 284 КПК України).

---

³⁴ Трофименко В.М. Теоретичні та правові основи диференціації кримінального процесу України: дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.09. Харків, 2017. 437 с.С. 231

Специфіка, утім, дійсно є у разі, якщо провадження надійшло до суду з обвинувальним актом, а під час провадження втратив чинність закон, яким встановлювалася кримінальна протиправність діяння. Тоді суд зупиняє судовий розгляд і запитує згоду обвинуваченого на закриття кримінального провадження з підстави, передбаченої пунктом 4-1 частини першої статті 284 КПК України. Суд закриває кримінальне провадження на цій підставі, якщо обвинувачений проти цього не заперечує. За відсутності згоди обвинуваченого та в разі, якщо судом встановлено вчинення ним діяння, кримінальна протиправність якого була встановлена законом, що втратив чинність, суд постановляє ухвалу про закриття кримінального провадження з підстави, передбаченої пунктом 1-2 частини другої статті 284 КПК України. Якщо судом не встановлено, що обвинуваченим вчинено діяння, кримінальна протиправність якого була встановлена законом, що втратив чинність, суд ухвалює виправдувальний вирок.

Отже, спеціальні норми торкаються, форми закінчення досудового розслідування; окремих питань підсумкового судового рішення; дій суду у разі, якщо провадження надійшло до суду з обвинувальним актом, а під час провадження втратив чинність закон, яким встановлювалася кримінальна протиправність діяння. Як видається, таку специфіку складно визнати істотними винятками з загального порядку кримінального провадження.

Одночасно слід звернути увагу на те, що законодавець нещодавно ще раз диференціював порядок закриття кримінального провадження, а саме у ситуації, коли помер підозрюваний, обвинувачений, особа, стосовно якої зібрано достатньо доказів для повідомлення про підозру у вчиненні кримінального правопорушення, але не повідомлено про підозру у зв'язку з її смертю, крім випадків, якщо провадження є необхідним для реабілітації померлого (п. 5 ч. 1 ст. 284 КПК України). За цією підставою: 1) прокурор - до винесення постанови про закриття кримінального провадження направляє одному з близьких родичів або члену сім'ї, коло яких визначено цим Кодексом, та/або захиснику померлого письмове повідомлення про можливість закриття кримінального провадження у зв'язку із смертю підозрюваного, особи, стосовно якої зібрано достатньо доказів для повідомлення про підозру у вчиненні кримінального правопорушення, але не повідомлено про підозру у зв'язку з її смертю, із роз'ясненням права заявити клопотання про непогодження із закриттям кримінального провадження; 2) суд - до постановлення ухвали про закриття кримінального провадження направляє у порядку, передбаченому цим Кодексом для вручення повідомлень, одному з близьких родичів або члену сім'ї, коло яких визначено цим Кодексом, та/або захиснику обвинуваченого копію клопотання прокурора про закриття кримінального провадження із роз'ясненням права заявити клопотання про непогодження із закриттям кримінального провадження. Кримінальне провадження закривається, якщо у 10-денний строк не надійшло клопотання про непогодження із закриттям кримінального провадження. Клопотання про непогодження із закриттям кримінального провадження розглядається прокурором у строки та порядку, передбачені статтею 220 цього Кодексу. Усі ці норми закріплені у ч. 10 ст. 284 КПК України, окрему главу в КПК України під

них не виділено, хоча порядок теж є специфічним, і теж поширюється і на досудове розслідування, і на судове провадження. Тому слід визнати певну непослідовність законодавця у розрізі виокремлення особливих порядків кримінального провадження, адже схожі механізми по-різному юридико-технічно оформлюються у кодексі.

Змістовна та юридико-технічна оцінка положень ст. 284 та глави 36-1 КПК України.

Регламентувавши у ст. 284 КПК України оновлену підставу закриття кримінального провадження - втратив чинність закон, яким встановлювалася кримінальна протиправність діяння, законодавець указав, що слідчий, дізнавач приймає постанову про закриття кримінального провадження з цієї підстави, якщо в цьому кримінальному провадженні жодній особі не повідомлялося про підозру. У разі повідомлення про підозру прокурор закриває кримінальне провадження з цієї підстави, якщо підозрюваний проти цього не заперечує. За відсутності згоди підозрюваного кримінальне провадження продовжується в загальному порядку, передбаченому цим Кодексом, з урахуванням особливостей, визначених главою 36-1. Кримінальне провадження закривається судом за п. 1-2 ч. 2 ст. 284 КПК України, тобто з підстави, передбаченої пунктом 4-1 частини першої цієї статті, якщо підозрюваний, обвинувачений заперечує проти закриття за цією підставою. Ухвала про закриття кримінального провадження з підстави, передбаченої пунктом 4-1 частини першої або пунктом 1-2 частини другої цієї статті, постановляється судом з урахуванням особливостей, визначених статтею 479-2 цього Кодексу (ч. 7 ст. 284 КПК України).

Тобто алгоритм вирішення цього питання *стосовно підозрюваного* є таким:

- у разі, якщо підозрюваний згоден – прокурор закриває кримінальне провадження за п. 4-1 ч. 1 ст. 284 КПК України - втратив чинність закон, яким встановлювалася кримінальна протиправність діяння;

- якщо підозрюваний не згоден – прокурор звертається з клопотання про закриття кримінального провадження до суду;

- якщо судом встановлено вчинення підозрюваним діяння, кримінальна протиправність якого була встановлена законом, що втратив чинність - суд закриває кримінальне провадження за п. 1-2 частини другої статті 284 КПК України, яка є відсильною до п. 4-1 ч. 1 ст. 284 КПК України, проте, має обумовлення, що підозрюваний, обвинувачений заперечує проти закриття за цією підставою;

- якщо суд не встановив, що підозрюваним вчинено діяння, кримінальна протиправність якого була встановлена законом, що втратив чинність, суд постановляє ухвалу про закриття кримінального провадження з підстави, передбаченої пунктом 1 або 2 частини першої статті 284 КПК України.

Іншим є алгоритм вирішення цього питання *стосовно обвинуваченого*:

- суд зупиняє судовий розгляд і запитує згоду обвинуваченого на закриття кримінального провадження з підстави, передбаченої пунктом 4-1 ч. 1 ст. 284 КПК України;

- якщо обвинувачений згоден - суд закриває кримінальне провадження на цій підставі;

- якщо обвинувачений не згоден і судом встановлено вчинення ним діяння, кримінальна протиправність якого була встановлена законом, що втратив чинність, суд постановляє ухвалу про закриття кримінального провадження з підстави, передбаченої пунктом 1-2 частини другої статті 284 КПК України, яка є відсильною до п. 4-1 ч. 1 ст. 284 КПК України, проте, має обумовлення, що підозрюваний, обвинувачений заперечує проти закриття за цією підставою;

- якщо обвинувачений не згоден і судом не встановлено вчинення ним діяння, кримінальна протиправність якого була встановлена законом, що втратив чинність, - суд ухвалює виправдувальний вирок.

Такі алгоритми були піддані критиці. Головне юридичне управління вважає, що запропоновані механізми не враховують правову позицію Конституційного Суду України, висловлену у Рішенні No 3-р(П)/2022 від 08.06.2022. Так відповідно до пункту 2.4. мотивувальної частини зазначеного Рішення Конституційний Суд України вважає, що в розумінні приписів статей 3, 8, 58, 62 Конституції України у їх взаємозв'язку держава зобов'язана забезпечити завершення кримінального провадження стосовно особи в разі набрання чинності законом, яким скасовано кримінальну відповідальність за діяння, вчинене особою. Однак принцип презумпції невинуватості обумовлює необхідність створення таких механізмів юридичного регулювання щодо завершення кримінального провадження, які убезпечать від сумнівів у винуватості особи у вчиненні такого діяння, яке вважалось кримінальним правопорушенням до його декриміналізації. Водночас у пункті 3.1. мотивувальної частини Рішення вказано, що Конституційний Суд України вважає, що пункт 4 частини першої статті 284 Кодексу визначає nereабілітаційну підставу для закриття кримінального провадження, яка в контексті наявного національного юридичного регулювання та правозастосування спричиняє несприятливі наслідки для репутації, честі, гідності особи, стосовно якої відбулося таке закриття, *і це певно вказує на ставлення публічної влади до такої особи як до винної, але без обвинувального вироку суду*. Тому закриття кримінального провадження на стадії досудового розслідування за nereабілітаційною підставою, визначеною оспорюваним приписом статті 284 Кодексу, обумовлює закономірний сумнів у невинуватості особи, стосовно якої у такий спосіб закрито кримінальне провадження, негативно впливає на її репутацію, честь та гідність, а також спричиняє суперечливе сприйняття такої особи в суспільстві. Таким чином з точки зору аналізу юридичної техніки, застосованої у законопроекті, застосування до особи пункту 4-1 частини першої або пункту 1-2 частини другої статті 284 КПК України навіть за умови їх застосування судом за своїми наслідками в частині «репутації, честі, гідності особи» нічим не відрізнятиметься від застосування пункту 4 частини першої статті 284 КПК (у редакції, визнаній неконституційною). Водночас постановлення вироку, навіть виправдувального, щодо діяння, кримінальна караність якого була усунена законодавцем, не враховує вимог частини першої

статті 58 Конституції України³⁵. З цією позицією складно погодитися. Незрозуміло, з яких причин у ситуації, коли обвинувачений наполягає на тому, що він не вчиняв це діяння, виправдувальний вирок, який дає право на реабілітацію, суперечитиме Конституції України. І якщо закриття кримінального провадження за цією підставою навіть за умови їх застосування судом за своїми наслідками в частині «репутації, честі, гідності особи» нічим не відрізнятиметься від застосування пункту 4 частини першої статті 284 КПК (у редакції, визнаній неконституційною)³⁶, то взагалі неясно, чи є у такій ситуації якийсь релевантний процесуальний механізм.

Втім, слід визнати, що ряд формулювань глави 36-1 КПК України мають вади у аспекті і власне змісту, і юридичної техніки.

1. Частина 1 ст. 479-1 КПК України має формулювання «У разі якщо підозрюваний заперече». Проте, ситуація декриміналізації характерна може бути і для провадження щодо застосування примусових заходів медичного характеру, і примусових заходів виховного характеру, у яких особа не має такого статусу. Це у такому формулюванні не враховано, хоча мало б бути, бо навіть при застосуванні аналогії є питання стосовно волевиявлення такої особи, ураховуючи специфіку проваджень щодо застосування примусових заходів медичного характеру і примусових заходів виховного характеру. Крім того, форма заперечення не визначена, хоча, як видається, вона має бути однозначно письмовою, заважаючи, серед іншого на те, що практика ЄСПЛ виходить з того, що «Ані буква, ані дух статті 6 Конвенції не перешкоджають особі добровільно відмовитися, вголос або за мовчазною згодою, від права на гарантії справедливого судового розгляду. Це також стосується права на правову допомогу. Проте для того, щоб бути ефективною для цілей Конвенції, така відмова повинна бути однозначно встановлена та супроводжуватися хоча б мінімальними гарантіями, співмірними її значущості. Така відмова не обов'язково має бути висловлена вголос, але вона повинна бути добровільною та становити свідому й розумну відмову від права. Для того, щоб можна було вважати, що обвинувачений опосередковано, через свою поведінку відмовився від значущого права, гарантованого статтею 6, має бути доведено, що він міг у розумних межах передбачити наслідки своєї поведінки. Крім того, відмова не повинна суперечити будь-якому важливому суспільному інтересу» (рішення «Гелетей проти України», заява № 23040/07, п. 52). Більше того, осмислення потребує і те, чи доречно говорити про відмову від закриття чи про згоду на

³⁵ Зауваження Головного юридичного управління до проекту Закону України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо закриття кримінального провадження у зв'язку з втратою чинності законом, яким встановлювалася кримінальна протиправність діяння»

³⁶ Зауваження Головного юридичного управління до проекту Закону України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо закриття кримінального провадження у зв'язку з втратою чинності законом, яким встановлювалася кримінальна протиправність діяння» (реєстраційний No 7630). URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/pubFile/1561612>

закриття кримінального провадження за досліджуваною підставою. Як видається, як відмову від процесуальних прав слід тлумачити саме згоду на закриття кримінального провадження.

2. Прокурор, визнавши зібрані під час досудового розслідування докази достатніми для встановлення факту вчинення підозрюваним діяння, кримінальна протиправність якого була встановлена законом, що втратив чинність, зобов'язаний повідомити підозрюваному, його захиснику про завершення досудового розслідування та надання доступу до матеріалів досудового розслідування. Надання доступу до матеріалів здійснюється у порядку, передбаченому статтею 290 цього Кодексу. Ці формулювання є не надто вдалимими у тому сенсі, що вжито формулювання «Надання доступу до матеріалів здійснюється у порядку, передбаченому статтею 290 цього Кодексу», а не «відкриття матеріалів здійснюється у порядку, передбаченому статтею 290 цього Кодексу, оскільки воно викликає питання стосовно потреби відкриття матеріалів стороною захисту, бо про це взагалі не йдеться. Разом з тим, вважаємо, що такий обов'язок у сторони захисту є, адже: по-перше, у цій частині статті вказується на матеріали, а не лише на матеріали досудового розслідування (а ККС ВС витлумачив: законодавець визначив, що матеріалами досудового розслідування є матеріали, які перебувають у розпорядженні органу досудового розслідування, а стороною захисту надаються матеріали, речові докази або їх частини, документи або копії з них, а також надається доступ до житла чи іншого володіння; водночас, відповідно до ч. 1 ст. 317 КПК матеріалами кримінального провадження є документи, інші матеріали, надані суду під час судового провадження його учасниками, судові рішення та інші документи і матеріали, що мають значення для цього кримінального провадження та долучаються до обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, клопотання про звільнення від кримінальної відповідальності; частина 5 ст. 219 КПК чітко встановлює, що строк ознайомлення саме з матеріалами досудового розслідування, а не з матеріалами сторони захисту не включається у строки, передбачені цією статтею³⁷) (хоча у частині 2 йдеться вже про матеріали досудового розслідування); по-друге, норма має відсильний характер до усієї статті 290 КПК України, а не до її окремих частин, що регламентують обов'язки сторони обвинувачення; по-третє, виключень до ч. 12 ст. 290 КПК України, яка регламентує: «Якщо сторона кримінального провадження не здійснить відкриття матеріалів відповідно до положень цієї статті, суд не має права допустити відомості, що містяться в них, як докази» - немає.

3. Згідно ч. 2 ст. 479-1 КПК України, у найкоротший строк після ознайомлення з матеріалами досудового розслідування прокурор звертається до суду з клопотанням про закриття кримінального провадження щодо підозрюваного з підстави, передбаченої пунктом 4-1 частини першої статті 284 цього Кодексу. Слід визнати доречність вказання на строк звернення до суду,

---

³⁷ ЄДРСР, URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104583172>

проте, вважаємо, що можливо було б конкретизувати не пізніше якого строку. Крім того, зважаючи на те, що ознайомлення з матеріалами досудового розслідування (и з матеріалами захисту також) не є одномоментним актом, доречніше було б вказати про закінчення ознайомлення.

4. Одночасно з переданням клопотання про закриття кримінального провадження до суду прокурор зобов'язаний надати копію клопотання підозрюваному, його захиснику (ч. 4 ст. 479-1 КПК України), хоча очевидно, що одночасність цих дій забезпечити неможливо.

5. Згідно ч. 2 ст. 479-2 КПК України, «Якщо судом не встановлено, що підозрюваним вчинено діяння, кримінальна протиправність якого була встановлена законом, що втратив чинність, суд постановляє ухвалу про закриття кримінального провадження з підстави, передбаченої пунктом 1 або 2 частини першої статті 284 цього Кодексу». Разом з тим, це абсолютно різні підстави закриття кримінального провадження. Адже відсутність події кримінального правопорушення полягає у: а) кримінально караного діяння, щодо якого було розпочате провадження, не існувало в дійсності (наприклад, мало місце помилкове або завідомо неправдиве повідомлення про кримінальне правопорушення); б) подія існувала, але її причиною були не дії людини, а явища природи (землетрус, блискавка, повінь, буревій тощо); в) негативні наслідки сталися в результаті хімічних (отруєння), фізичних (переохолодження), фізіологічних (захворювання) процесів, які не залежали від інших осіб, зокрема, стали результатом дій самого потерпілого (самогубство)³⁸: натомість, відсутність у діянні складу кримінального правопорушення застосовується, коли встановлено, що подія, з приводу якої проводиться розслідування, мала місце, була результатом діянь певної особи, проте це діяння не є кримінальним правопорушенням внаслідок: а) відсутності хоча б одного з елементів складу правопорушення; б) непричетності особи до кримінального правопорушення³⁹. Формулювання ж «Якщо судом не встановлено, що підозрюваним вчинено діяння, кримінальна протиправність якого була встановлена законом, що втратив чинність» недостатньо для ідентифікації та розмежування цих підстав.

6. Згідно ч. 3 ст. 479-2 КПК України, якщо під час здійснення судового провадження щодо провадження, яке надійшло до суду з обвинувальним актом, втратив чинність закон, яким встановлювалася кримінальна протиправність діяння, суд зупиняє судовий розгляд і запитує згоду обвинуваченого на закриття кримінального провадження з підстави, передбаченої пунктом 4-1 частини першої статті 284 цього Кодексу. Знову ж, не йдеться про судовий розгляд клопотань про застосування примусових заходів медичного характеру та про застосування примусових заходів виховного характеру, хоча і у цих провадженнях може виникнути питання про закриття через декриміналізацію діяння. Крім того, незрозумілою є норма стосовно зупинення судового розгляду,

³⁸ Кримінальний процес : підручник / Ю. М. Грошевий, В. Я. Тацій, А. Р. Туманянц та ін. ; за ред. В. Я. Тація, Ю.М. Грошевого, О.В. Капліної, О. Г. Шило. Х. : Право, 2013. 824 с. С. 478-479

³⁹ Кримінальний процесуальний кодекс України: Науково-практичний коментар / Відп. ред.: С.В. Ківалов, С.М. Міщенко, В.Ю. Захарченко - Х.: Одиссей, 2013. - 1104 с. С. 558

адже, якщо мова не йде про заочне провадження, то немає проблеми дізнатися думку обвинуваченого, а у разі його неявки у мету ухилення від суду – підстава для зупинення буде інша. Стаття 335 КПК України такої підстави зупинення судового провадження не містить, і це є логічним, адже граничних строків судового розгляду немає, і для з'ясування думки обвинуваченого нема потреби зупиняти судове провадження.

7. Також, хоча норми ст. 132 КПК України не містяться у главі 36-1 КПК України, проте, теж мають відношення до цього провадження, проте, мають відношення до нього: їх аналіз свідчить про те, що 1) якщо під час кримінального провадження втратив чинність закон, яким встановлювалася кримінальна протиправність діяння, ухвала слідчого судді або суду про застосування заходів забезпечення кримінального провадження у вигляді: тимчасового обмеження у користуванні спеціальним правом (п. 3 ч. 2 ст. 131 КПК України); відсторонення від посади (п. 4 ч. 2 ст. 131 КПК України); тимчасового відсторонення судді від здійснення правосуддя (п. 4-1 ч. 2 ст. 131 КПК України); затримання особи (п. 8 ч. 2 ст. 131 КПК України); запобіжних заходів (п. 9 ч. 2 ст. 131 КПК України) — припиняє свою дію. Як видно, не вказано тимчасовий доступ до речей і документів та арешт майна. 2) якщо під час кримінального провадження втратив чинність закон, яким встановлювалася кримінальна протиправність діяння, не допускається застосування заходів забезпечення кримінального провадження у вигляді: тимчасового обмеження у користуванні спеціальним правом (п. 3 ч. 2 ст. 131 КПК України); відсторонення від посади (п. 4 ч. 2 ст. 131 КПК України); тимчасового відсторонення судді від здійснення правосуддя (п. 4-1 ч. 2 ст. 131 КПК України); тимчасове вилучення майна (п. 6 ч. 2 ст. 131 КПК України); арешт майна (п. 7 ч. 2 ст. 131 КПК України) – проте, крім накладення арешту на майно з метою забезпечення збереження речових доказів; затримання особи (п. 8 ч. 2 ст. 131 КПК України); запобіжних заходів (п. 9 ч. 2 ст. 131 КПК України). А отже, допускається застосування виклику слідчим, дізнавачем, прокурором, судового виклику і приводу; накладення грошового стягнення; тимчасовий доступ до речей і документів та накладення арешту на майно — виключно з метою забезпечення збереження речових доказів⁴⁰. Аналіз відповідних норм ст. 132 КПК України свідчить про те, що урегульовано фактично дві ситуації: перша, коли вже застосовані заходи забезпечення кримінального провадження (і тут виникає питання, чому залишається можливим виконувати ухвалу про тимчасовий доступ до речей й документів та чинним залишається арешт майна без уточнення навіть його мети), та друга – коли обрання заходів забезпечення кримінального провадження ініційовано, проте, рішення ще не прийнято, і тут накладення арешту на майно з метою забезпечення збереження речових доказів. Зрозуміла

⁴⁰ Гловюк І. Закриття кримінального провадження у зв'язку з втратою чинності законом, яким встановлювалася кримінальна протиправність діяння: новели КПК України. URL: <https://www.hsa.org.ua/lectors/glovyuk-iryna/articles/zakryttya-kryminalnogo-provadhennya-u-zv-yazku-z-vtratoyu-chynnosti-zakonom-yakym-vstanovlyuvalasya-kryminalna-protypypravnist-diyannya-novely-kpk-ukrayiny>

мета збереження речових доказів, проте, таке формулювання, як видається, пов'язано більше з тим, що вирішення питання про долю речових доказів окремо регламентовано ст. 100 КПК України.

Висновки. Аналіз сутності, меж та критеріїв диференціації кримінально-процесуальної форми дозволило дійти висновку, що, по-перше, специфіки регламентації у межах кримінального провадження щодо діяння, кримінальна протиправність якого була встановлена законом, що втратив чинність, недостатньо для констатації його як особливого провадження, зважаючи на відсутність істотної видозміни порівняно з загальним порядком провадження. З позицій юридичної техніки, схожий випадок торкається підстави закриття кримінального провадження - помер підозрюваний, обвинувачений, особа, стосовно якої зібрано достатньо доказів для повідомлення про підозру у вчиненні кримінального правопорушення, але не повідомлено про підозру у зв'язку з її смертю, крім випадків, якщо провадження є необхідним для реабілітації померлого, за якої окрема глава КПК України не виділялася.

Проблемними питаннями регламентації кримінального провадження щодо діяння, кримінальна протиправність якого була встановлена законом, що втратив чинність, є такі: 1) неврахування у жодній нормі проваджень щодо застосування примусових заходів медичного характеру і примусових заходів виховного характеру, у яких особа не має статусу підозрюваного та обвинуваченого; 2) як відмова від процесуальних прав тлумачиться не згода на закриття провадження за п. 4-1 ч. 1 ст. 284 КПК України, а відмова від закриття, форма якої не визначена нормативно; 3) невизначення особливостей реалізації ст. 290 КПК України; 4) некоректність формулювання «Якщо судом не встановлено, що підозрюваним вчинено діяння, кримінальна протиправність якого була встановлена законом, що втратив чинність, суд постановляє ухвалу про закриття кримінального провадження з підстави, передбаченої пунктом 1 або 2 частини першої статті 284 цього Кодексу» з позицій альтернативи підстав й невизначеності умов закриття провадження; необґрунтованість положення стосовно обов'язковості зупинення судового розгляду; відсутність положення, що у разі, якщо під час кримінального провадження втратив чинність закон, яким встановлювалася кримінальна протиправність діяння, ухвала слідчого судді або суду про застосування тимчасового доступу до речей і документів та арешту майна (крім як з метою забезпечення збереження речових доказів) припиняє свою дію.

Для вирішення цих питань пропонується:

- викласти ч. 1 ст. 479-1 КПК України у редакції: «1. У разі якщо підозрюваний, особа, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру, їх законні представники не надають письмову добровільну згоду на закриття кримінального провадження з підстави, передбаченої пунктом 4-1 частини першої статті 284 цього Кодексу, прокурор, визнавши зібрані під час досудового розслідування докази достатніми для встановлення факту вчинення підозрюваним діяння, кримінальна протиправність якого була встановлена законом, що втратив чинність, зобов'язаний повідомити

підозрюваному, його захиснику про завершення досудового розслідування та надання доступу до матеріалів досудового розслідування. Відкриття матеріалів сторонами здійснюється у порядку, передбаченому статтею 290 цього Кодексу».

- викласти ч. 2 ст. 479-1 КПК України у редакції: «У найкоротший строк, але не пізніше 3 робочих днів після закінчення ознайомлення з матеріалами, прокурор звертається до суду з клопотанням про закриття кримінального провадження щодо особи з підстави, передбаченої пунктом 4-1 частини першої статті 284 цього Кодексу»;

- викласти ч. 2 ст. 479-2 КПК України у редакції: «За відсутності згоди підозрюваного на закриття кримінального провадження з підстави, передбаченої пунктом 4-1 частини першої статті 284 цього Кодексу, та в разі, якщо судом встановлено вчинення ним діяння, кримінальна протиправність якого була встановлена законом, що втратив чинність, суд постановляє ухвалу про закриття кримінального провадження з підстави, передбаченої пунктом 1-2 частини другої статті 284 цього Кодексу. Суд постановляє ухвалу про закриття кримінального провадження з підстави, передбаченої пунктом 1 частини першої статті 284 цього Кодексу, якщо не встановлено, що вчинено кримінальне правопорушення. Суд постановляє ухвалу про закриття кримінального провадження з підстави, передбаченої пунктом 2 частини першої статті 284 цього Кодексу, якщо не доведено, що в діянні є склад кримінального правопорушення. Суд постановляє ухвалу про закриття кримінального провадження з підстави, передбаченої пунктом 3 частини першої статті 284 цього Кодексу, якщо не доведено, що кримінальне правопорушення вчинене особою.»;

- викласти ч. 3 ст. 479-1 КПК України у редакції: «Якщо під час здійснення судового провадження щодо провадження, яке надійшло до суду з обвинувальним актом або клопотанням про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, втратив чинність закон, яким встановлювалася кримінальна протиправність діяння, суд запитує згоду обвинуваченого, особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру, їх законних представників на закриття кримінального провадження з підстави, передбаченої пунктом 4-1 частини першої статті 284 цього Кодексу. Суд закриває кримінальне провадження на цій підставі, якщо вони проти цього не заперечують. За відсутності згоди та в разі, якщо судом встановлено вчинення діяння, кримінальна протиправність якого була встановлена законом, що втратив чинність, суд постановляє ухвалу про закриття кримінального провадження з підстави, передбаченої пунктом 1-2 частини другої статті 284 цього Кодексу. Якщо судом не встановлено, що обвинуваченим вчинено діяння, кримінальна протиправність якого була встановлена законом, що втратив чинність, суд ухвалює виправдувальний вирок, а стосовно особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру, ухвали, передбачені, відповідно, частиною третьою статті 513 та частиною другою статті 501 цього Кодексу».

- передбачити у ч. 4 ст. 132 КПК України, що у разі, якщо під час кримінального провадження втратив чинність закон, яким встановлювалася кримінальна протиправність діяння, ухвала слідчого судді або суду про застосування тимчасового доступу до речей і документів та арешту майна (крім арешту майна з метою забезпечення збереження речових доказів) припиняє свою дію.

References:

1. Басиста І. Закриття кримінального провадження на підставі набуття чинності закону, яким скасовано кримінальну відповідальність за діяння, вчинене особою: окремі проблеми. *Вісник Львівського університету. Серія юридична*. 2020. Випуск 71. С. 108–121.
2. Гловюк І. Закриття кримінального провадження у зв'язку з втратою чинності законом, яким встановлювалася кримінальна протиправність діяння: новели КПК України. URL: <https://www.hsa.org.ua/lectors/glovyuk-iryna/articles/zakryttya-kryminalnogo-provadhennya-u-zv-yazku-z-vtratoyu-chynnosti-zakonom-yakym-vstanovlyuvalasya-kryminalna-protypypravnist-diyannya-novely-kpk-ukrayiny>
3. Гловюк І. Набрал чинності закон, яким скасована кримінальна відповідальність за діяння, вчинене особою: (не)конституційність або прогалина? URL: <https://justtalk.com.ua/post/nabrav-chynnosti-zakon-yakim-skasovana-kryminalna-vidpovidalnist-za-diyannya-vchinene-osoboyu-nekonstitutsijnist-abo-progalina>
4. Гловюк І. Повноваження суду першої інстанції щодо закриття кримінального провадження у зв'язку з декриміналізацією діяння: доктрина і практика. URL: <https://sud.ua/ru/news/blog/171051-povnovazhennya-sudu-pershoyi-instantsiyi-schodo-zakryttya-kryminalnogo-provadhennya-u-zvyazku-z-dekryminalizatsiyeyu-diyannya-doktrina-i-praktika>;
5. Гловюк І.В. Закриття кримінального провадження у зв'язку з декриміналізацією діяння: нові питання. Сучасні тенденції розвитку криміналістики та кримінального процесу в умовах воєнного стану: тези доп. Між-народної наук.-практ. конф. (м. Харків, 25 листоп. 2022 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2022. С. 136-140.
6. Гловюк І.В. Фундаментальне дослідження теоретичних та правових основ диференціації процесуальної форми у кримінальному судочинстві. *Вісник Південного регіонального центру Національної академії правових наук України*. 2017. №10. С. 251-254. С. 254
7. Гловюк І.В. Щодо питання удосконалення моделі закриття кримінального провадження у судовому провадженні. *Питання боротьби зі злочинністю*. 2021. № 42. Том 1. С. 130-137 DOI: 10.31359/2079-6242-2021-42-130
8. Дроздов О. Актуальні проблеми закриття кримінального провадження на досудовому розслідуванні в разі декриміналізації діяння. *Кримінальний процес: сучасний вимір та перспективні тенденції* : III Харків. кримінал. процесуал. полілог : присвяч. 90-річчю від дня народж. д-ра юрид. наук, проф., акад. НАПрН України Ю. М. Грошевого (м. Харків, 10 листоп. 2021 р.) / ред- кол.: О. В. Капліна, В. І. Маринів, О. Г. Шило. Харків : Право, 2022. С. 129-133.
9. ЄДРСР, URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/94264631>
10. ЄДРСР, URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104583172>
11. Закон України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо закриття кримінального провадження у зв'язку з втратою чинності законом, яким встановлювалася кримінальна протиправність діяння» від 01 грудня 2022 року №2810-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2810-20#Text>
12. Зауваження Головного юридичного управління до проекту Закону України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо закриття кримінального провадження у зв'язку з втратою чинності законом, яким встановлювалася кримінальна протиправність діяння» (реєстраційний No 7630). URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/pubFile/1561612>

13. Крапивін Є. Чи дійсно закриття кримінального провадження у зв'язку з декриміналізацією діяння порушує презумпцію невинуватості? (рішення КСУ №3-Р(П)/2022). URL: <https://justtalk.com.ua/post/chi-dijsno-zakrittya-kriminalnogo-provadhennya-u-zvyazku-z-dekriminalizatsieyu-diyannya-porushue-prezumptsiyu-nevinuvatosti-rishennya-ksu-3-rii2022>
14. Кримінальний процес : підручник / Ю. М. Грошевий, В. Я. Тацій, А. Р. Туманянц та ін. ; за ред. В. Я. Тація, Ю.М. Грошевого, О.В. Капліної, О. Г. Шило. Х. : Право, 2013. 824 с.
15. Кримінальний процесуальний кодекс України: Науково-практичний коментар / Відп. ред.: С.В.Ківалов, С.М. Міщенко, В.Ю. Захарченко Х.: Одіссей, 2013. 1104 с.
16. Навроцька В. В. Конкуренція між nereабілітуючими підставами закриття кримінального провадження (припинення кримінального переслідування). Соціально-правові студії. 2020. Випуск 2 (8). С. 89-96.
17. Науково-експертний висновок (Перше читання) (10.08.2022). URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/pubFile/1434267>
18. Павич Х. М. Закриття кримінального провадження судом першої інстанції: дис... канд. юрид. наук, спец.: 12.00.09 - кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність. Львів: Львівський нац. ун-т ім. І. Франка, 2018. 291 с.
19. Проект Закону 7630 від 02.08.2022. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/40182>
20. Рішення Конституційного Суду України за конституційною скаргою Кротюка Олександра Володимировича щодо відповідності Конституції України (конституційності) п. 4 ч. 1. статті 284 Кримінального процесуального кодексу України (КПК України) (справа щодо презумпції невинуватості) № 3-р(П)/2022 від 08 червня 2022 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v003p710-22#Text>
21. Тomin С.В. Реалізація окремих засад кримінального провадження у випадку його закриття у зв'язку з декриміналізацією діяння. Прикарпатський юридичний вісник. 2014. Вип. 2 (5). С. 306-316.
22. Горбас О.О. Стоянов М.М. Завтур В.А. Закриття кримінального провадження у зв'язку із декриміналізацією кримінального правопорушення: аналіз рішення Конституційного Суду України у справі щодо презумпції невинуватості. Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство». 2022. №3. С. 262-268. DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2022.03.47>
23. Трофименко В.М. Теоретичні та правові основи диференціації кримінального процесу України: дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.09. Харків, 2017. 437 с.